

Datum
2021-06-14
Adress
August Palms Plats 1
Diarienummer
STK-2021-401

Yttrande

Till
Utbildningsdepartementet

Remiss från Utbildningsdepartementet - Skolbibliotek för bildning och utbildning (SOU 2021:3) U2021/00554

Sammanfattning

Kommunstyrelsen bedömer att huvuddelen av förslagen skapar bra förutsättningar för att stärka skolbiblioteken med målet att ge alla elever likvärdig tillgång till skolbibliotek. Kommunstyrelsen lämnar härmed synpunkter på valda delar av utredningens förslag.

Yttrande

4. Skolbiblioteken ska vara bemannade.

Det råder redan brist på fackutbildade bibliotekarier som vill arbeta på skolbibliotek. Förslaget att utöka antalet utbildningsplatser är bra, men det behöver göras större gemensamma insatser för att få bibliotekariestudenter att vilja arbeta på skolbibliotek när de är färdiga bibliotekarier. Att utredningen lyfter möjligheten för en påbyggnadsutbildning för lärare som har uppdrag som skolbibliotekarier idag, ser kommunstyrelsen som positivt.

Skolbibliotek ska främja elevernas läsande- och medie- och informationskunnighet.

Som nytt begrepp ersätter medie- och informationskunnighet (MIK) digital kompetens som en av skolbibliotekens centrala syften. Kommunstyrelsen anser att finns en risk med ett nytt begrepp. I Statens medieråds rapport MIK för framtida lärare och bibliotekarier (2019) konstateras att MIK är ett väl använt begrepp i bibliotekarieutbildningar, men används betydligt mer sparsamt på lärarutbildningen. I Lgr11 används också enbart begreppet digital kompetens. Det finns en risk att samverkan mellan lärare och skolbibliotekarier minskar om man inte använder sig av samma begrepp. Därför blir rektorns roll som möjliggörare av samsamarbetsformer mellan skolbibliotekarier och lärare en förutsättning.

Varje skolhuvudman ska anta skolbiblioteksplaner för sin skolbiblioteksverksamhet. I detta arbete finns det däremot behov av stöd kring utformning av innehåll och omfattning. Utred-

ningen föreslår att alla skolhuvudmän, även enskilda, ska anta skolbiblioteksplaner. Det innebär att samma krav ställs på offentliga och enskilda huvudmän. Utredningen menar att de lokala förutsättningarna bör vara avgörande för om skolbiblioteksplanen ska vara en del av kommunens plan, en del av skolhuvudmannens plan eller om varje skolenhet bör formulera en egen plan. Kommunstyrelsen ser att skolbiblioteksplanen kan vara ett viktigt verktyg i det systematiska kvalitetsarbetet både på huvudmannanivå och skolnivå.

Utredningen föreslår att bestämmelser ska införas i läroplanerna som anger: *Rektor har ansvar för att skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att främja elevernas läsande och medie- och informationskunnighet och för att samarbetsformer utvecklas mellan skolbibliotekarier och lärare.* Kommunstyrelsen instämmer i formuleringen om rektors ansvar. Det behövs dock utformas strategier och stöd till rektor i hur detta kan möjliggöras.

Kommunstyrelsen instämmer i vikten av att inköpsstödet från Kulturrådet ska inkludera skolbiblioteken i kommunen. Däremot finns det utvecklingsbehov kring hur bidraget administreras och främjar skolbibliotek på ett likvärdigt sätt.

Kommunstyrelsen välkomnar att regeringen ska tillsätta en statlig utredning som ska utreda om krav på tillgång till bibliotek i förskolan och i den kommunala vuxenutbildningen bör införas.

Utredningen bedömer att rektor bör vara chef över skolbibliotekarier. Kommunstyrelsen instämmer i detta, men ser också att det behöver finnas möjlighet för flexibla lösningar i att organisera ett nära samarbete med andra chefer.

Utredningen bedömer också att skolhuvudmän behöver utse en skolbibliotekssamordnare, vilket kommunstyrelsen instämmer i, men ser att det kan vara svårt för mindre kommuner att realisera detta. Rollen som skolbibliotekssamordnare kan behöva vidare stöd i sitt arbete då den på en kommunal nivå blir en solitär profession. Möjligheter för nationella nätverk i regi av Nationellt centrum för språk-, läs- och skrivutveckling; som längre fram i utredningen ges förslag till utökat uppdrag mot skolbibliotek, kan möjligtvis stötta en skolbibliotekssamordnare. Kommunstyrelsen vill lyfta vikten av att en skolbibliotekssamordnare arbetar med samtliga skolformer och inte endast riktas mot grundskoleverksamheten.

Utredningen bedömer också att regeringen behöver tydliggöra att insatser i skolbiblioteket kan finansieras genom ett statligt sektorsbidrag som till exempel i ”En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning (SOU 2020:28)”. Det finns en problematik i att bidragen är begränsade då det kan vara ett hinder för en mer långsiktig planering. Kommunstyrelsen är dock medveten om att det kan bli förändring i och med förslagen i ”En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning (SOU 2020:28)”. Kommunstyrelsen ser utmaningar i att bygga strukturer för en likvärdig satsning på skolbiblioteksverksamhet, utifrån behovet av en långsiktig statlig finansiering. Kommunstyrelsen vill även poängtera att satsningar på skolbiblioteksverksamhet och dess finansiering även inbegriper gymnasieskola och gymnasiesärskola.

5 Tydliggöra former för samverkan om skolbiblioteksverksamhet

Förslaget om att en skolhuvudman får, vid särskilda skäl organisera skolbiblioteksverksamhet i samverkan med ett folkbibliotek eller med ett skolbibliotek på en annan enhet, kan vara ett alternativ för en del skolor. Detta ska regleras i en skriftlig överenskommelse som ska ange vilka parter det gäller, vilka skolenheter det berör, anledning till överenskommelsen samt innehåll och omfattning. Denna överenskommelse ska anmälas till Kungliga biblioteket.

Kommunstyrelsen instämmer i detta, men ser också behov av att det behöver utformas stöd i form av mallar för en sådan överenskommelse.

Utredningen föreslår också ändring i Bibliotekslagen angående att den Regionala biblioteksverksamheten ska ges uppdrag att stärka skolbiblioteksverksamheten i regionen när det är lämpligt. Kommunstyrelsen ser detta som positivt framförallt när det rör kompetensutvecklingsinsatser för skolbibliotekarier.

Kommunstyrelsen ser behov av lärmoduler som likt Läslyftet, kan rikta sig till ett helt kollegium eller lärarlag som tillsammans med skolbibliotekarien kan arbeta med att utveckla skolbiblioteksverksamheten. Ett förtydligande i de allmänna råden kan ge rektor bättre förutsättningar för att utveckla skolbiblioteksverksamheten med fokus på samarbete, men det finns också anledning att se över vad rektorer får med sig i rektorsutbildningen när det gäller skolbibliotek.

Kommunstyrelsen instämmer i utredningens bedömning om att rektor bör vara chef över skolbibliotekarien även för den som organiseras i samverkan med ett folkbibliotek, men att det också behöver finnas möjlighet för flexibla lösningar i att organisera ett nära samarbete med andra chefer. Vidare är det viktigt att de allmänna råden om skolbibliotek speglar innehållet i rektorsutbildningen för att ge rektor rätt verktyg för att arbeta ändamålsenligt med skolbiblioteksverksamheten.

6 Främja kompetensen inom skolbiblioteken

Antalet utbildningsplatser bör utökas inom biblioteks- och informationsvetenskapsutbildningarna och Vetenskapsrådet föreslås ges i uppdrag att utlysa en forskarskola inom biblioteks- och informationsvetenskap. Kommunstyrelsen instämmer i detta, men anser att det behöver göras mer för att de bibliotekarier som påbörjar utbildningen också ser skolbibliotek som en attraktiv arbetsplats.

Skolverket skall, enligt utredningen få i uppdrag för uppdragsutbildningen Vidareutbildning av lärare för skolbiblioteksverksamhet, (VALS, 60 högskolepoäng) med statsbidrag. Kommunstyrelsen ser positivt på detta, men ser en utmaning i de personer som i nuläget bemannar skolbiblioteken som inte har någon formell utbildning och därmed inte kan delta i VALS. Det är dock viktigt att vidareutbildningen VALS inte likställs med andra högskoleutbildningar inom biblioteks- och informationsvetenskap och att man eftersträvar att i första hand bemanna skolbiblioteksverksamheten med fackutbildade bibliotekarier.

Nationellt centrum för språk-, läs- och skrivutveckling vid Skolverket kommer ges, enligt utredningen ett vidgat uppdrag om skolbibliotek. Kommunstyrelsen ser detta som positivt och

betonar vikten av att MIK (medie- och informationskunnighet) också blir en tydlig del av det Nationella centrumets verksamhet.

Utbildningarna för biblioteks- och informationsvetenskap behöver förbereda de blivande bibliotekarierna för den möjliga arbetsplatsen skolbibliotek.

7. Samla in och utforma användbar statistik om skolbibliotek

Den statistik som i nuläget samlas in av Kungliga biblioteket utgår från folkbiblioteksperspektivet. Statistiken behöver anpassas efter skolbibliotekens syfte och verksamhet. Att detta genomförs tillsammans med Skolverket är nödvändigt för skolbibliotekens relevans i skolan. Utredningen föreslår att Skolverket får i uppdrag att se över föreskrifterna (SKOLFS 2011:142) om en förändring av uppgiftsinsamling från huvudmän, så att skolbibliotekarier redovisas som pedagogisk personal istället för under lärverktyg. Kommunstyrelsen instämmer i detta förslag, men betonar svårigheten i att skolbibliotekarie inte är en skyddad eller reglerad titel.

8. Konsekvenser av utredningens förslag

Kommunstyrelsen ser att förslagen om bemanning och kravet på skriftliga överenskommelser kan innebära en ökad kostnad för kommunen. Speciellt för de skolor som idag saknar fackutbildade bibliotekarier eller bemanning i högre utsträckning. Att bemanningsgraden inte definieras ser kommunstyrelsen som möjlighet till flexibilitet för organisering, samt en möjlig utgångspunkt för diskussioner i verksamheten kring en ökad generell likvärdighet för skolbiblioteken på en kommunal nivå.

Kommunstyrelsen efterfrågar en mer detaljerad och tydlig finansieringsplan gällande relationen mellan förslagen och finansieringen av dessa. Detta för att tydliggöra vilka ekonomiska konsekvenser det kommer att innebära för huvudmännen. Den höjda ambitionsnivån avseende skolbibliotek bör därmed motsvaras av en ersättning från staten enligt den kommunala finansieringsprincipen.

Ordförande

.....
Karin Stjernfeldt Jammeh
.....

Sekreterare

.....
Anna-Lena Alnerud
.....